

מראי מקומות- בבא קמא ע"ז

לומר דאפ"ה טמא, משום דנשאר בה הטומאת אוכלים. וע' בדברי יחזקאל (א', ענף ב', אות י', ד"ה וראי') שכ' להוכיח מכאן דהדין דטמא משום דסופו ליטמא טומאה חמורה אינה טומאה הבאה ע"י קבלת טומאה, אלא הוא מצד הדין בפועל דעתיד ליטמא טומאה חמורה, ואם פקע הטומאה חמורה, ממילא פקע גם הטומאה שעליו גם עכשיו שבא מחמתה.

(ג) **אומר הי' ר"ש פרה נפדית ע"ג מערכתה- כ' הרמב"ן בשבועות (יא:)** בשם רש"י דמה דנפדית ע"ג מערכתה הוא משום דלב ב"ד מתנה עליהם. וכ' הרמב"ן דליתא, דהא אי' התם דשי' ר"ש היא דלא אמרי' לב ב"ד מתנה עליהם. והוא פי' דס"ל לר"ש דהדין דצריך העמדה והערכה הוא רק בקדשי מזבח, אבל בקדשי בדק הבית אי"צ זה לפדיון, ופרה אדומה קדשי בדק הבית הוא, וא"כ יכול לפדותה אפי' כשהיא על המערכת. ובחי' הר"ן שם כ' ליישב קו' הרמב"ן על רש"י, דמה דלא ס"ל לר"ש להא דלב ב"ד מתנה עליהם, זהו רק כשיש תקנת רעי', אבל כשאין תקנת רעי', אף ר"ש מודה דאמרי' לב ב"ד מתנה עליהם. עוד הביא הרמב"ן מי שפי' שטעם של ר"ש הוא משום שעדיין מפרכסת, ובכה"ג יכול לפדותו, אלא שהק' ע"ז דלמה חולקים רבנן ע"ז, הרי אם מפרכסת הוא ודאי יכול לפדותה (וגם הק' כזה על טעם רש"י, למה יחלקו רבנן על דין זה דלב ב"ד מתנה עליהם). אבל לשיטתו א"ש, דרבנן חולקים וס"ל דגם בקדשי בדק הבית אי' לדין דצריך העמדה והערכה. וע' ברש"י שם שפי' דטעמא דרבנן הוא משום דכיון דכבר נעשית בהכשר, גנאי הוא להוציאה לחולין.

(ד) **פרה נפדית ע"ג מערכתה- פרש"י אם מצא אחרת יפה ממנה.** וע' בחכם צבי (מ"ה, ד"ה ומה שרצה) דהוכיח מסוגיין דהיכא דיכול לעשות המצוה באופן מהודר טפי, אפי' אם כבר התחיל לעשותה באופן שאינו מהודר כ"כ, מ"מ צריך לחזור ולעשותה באופן מהודר, ולכן יש לקנות היפה ממנה ולפדות

(א) **פרה מטמא טומאת אוכלין והיתה לה שעת הכושר- הק' תוס',** למה יש לו שעת הכושר, לימא דכל העומד להזות כמוזה דמי, וא"כ ממילא מעולם לא היתה ראוי' לפדיון, ולמה מטמאה טומאת אוכלין. ותי' דקודם קבלת הדם לאו כמוזה דמי (דכיון דצריך עוד מעשה קודם ההזאה, ממילא אין שייך לומר דעומד לקבלה). אולם הרמב"ן בשבועות (יא: תי' "ולא קשיא לי, דכיון דעומדת ליפדות, אינה עומדת להזות, ופרה עומדת ליפדות היא, שאם מצא אחרת נאה הימנה מצוה לפדותה". וע"ע בכובע ישועה שהביא תי' זה מהים התלמוד כאן, וכ' דמה דתוס' לא הי' ניה"ל בזה, י"ל משום דכיון דעומד ליפדות ועומד להזות, ומצוה להזות במקום שאינו מוצא נאה הימנה, ולבסוף הוזה ולא נפדה, א"כ למה נאמר דנחשב עומד לפדות ולא להזות. עוד כ' דיותר הי' נוח לו לתוס' לומר דעומד שלא להיות אוכל ולאפוקי מטומאה, יותר מלומר דהוי כאוכל ולעילוי טומאה, ע"ש שהוכיח יסוד זה (וכמש"כ תוס' בהמשך, דהק' למה לא אמרי' דכל קדשים יטמאו מחיים טומאת אוכלין, כיון דעומדין לשחיטה, ותי' דלא אמרי' דכל העומד אלא לעשות אוכל אסור להיות כמותו, אבל לומר דמה שאינו אוכל כלל, כמו בע"ח, שיהי' נחשב לאוכל, לא אמרי' [ולכאור' יש מקום לחלק מהתם, וצ"ע]), ולכן עדיף לומר דעומד להזות וממילא אינו אוכל ואינו מקבל טומאה, מלומר דעומד ליפדות וטמא.

(ב) **פרה מטמא טומאת אוכלין- ע' בתוס' שהביא מה שהק' רש"י בחולין, ל"ל קבלת טומאה של הפרה, הלא הפרה עצמה מטמא אדם ובגדים.** וכ' תוס' דאין לתרץ קו' רש"י דצריך לדין שעת הכושר משום דאל"כ הרי לא מצינו דמטמא אלא המתעסקין בה, דהא מ"מ מטמא אוכלין ומשקין משום שסופו לטמא טומאה חמורה. אולם בהמשך כ' דאם נטמא ע"י שרץ, ואין עתיד ליטמא טומאה חמורה, ממילא פקע גם הטומאה קלה של עכשיו שהוא משום הטומאה חמורה דלעתיד, ולכן שפיר צריך להא דהיתה לה שעת הכושר,

והני קדשים, הואיל דכי מזבין קדשים לא (ז) הוא מכירה, וכו' - מבואר דעכ"פ כשמוכר בעל מום, הרי מכירתו מכירה, ולכן גם עובר בטביחה שלהם לר"ל. ולכאוי' צע"ק, דהא עדיין לא נפדית, וא"כ למה יועיל מכירתו, הרי עדיין של בדק הבית הוא. וע"ע ברש"י בב"מ (נו:), דכ' דמה דס"ל לר"ש דקדשים שחייב באחריותן יש להם אונאה, היינו אם אמר הרי עלי עולה והפרישה והוממה ומכרה, ומבואר גם מדבריו דשייך מכירה בקדשים בעלי מום. וביאר המנחת שלמה, דכיון דשייך פדיון בהקדש זה, וע"י הפדיון יוצא לחולין, א"כ זה חשיב כמכירה של ההקדש, דע"י מכירה זו יוצא לחולין, וא"כ שפיר חייב ד' וה' (ואע"ג דכאן מיירי קודם יאוש, דבשי' ר"ל הוא, וא"כ ודאי אינו יוצא לחולין, שהרי הגנב אינו בעל ההקדש שיכול ליתנו לפדיון, שהרי זהו הקדש של הגנב, ולא של הגנב) ומבואר דצריך הסכמת הבעלים לפדיון, מ"מ כיון דבלא הגניבה ה' יוצא לחולין, א"כ אף דבאמת לא אהנו מעשיו, מ"מ חייב ד' וה', כמו בכל דוכתי לר"ל. וע"ע בהסבר טפי במלואי חושן (שפ"ו, 23), שהביא דהקדש מתחלל בין דרך מקח ובין דרך חילול, וע"י חלות המכירה תצא לחולין, רק דצריך מוכר ולוקח, ולענין זה חשיב המקדיש כבעלים לענין שיכול למכור, ולכן שפיר ה' יוצא לחולין, והוי מכירה לענין ד' וה'.

וכל היכי' דליתא במכירה, ליתא בטביחה, (ח) והני קדשים... לא הוא מכירה - פרש"י, דאין קדשים תמימים יוצאים לחולין, הלכך וכו'. והק' הרש"ש, מה שייך זה למכירה, הרי י"ל דהקרבתן ישאר בקדושתו, אלא שיקרב לשם לוקח, וא"כ שפיר אית' במכירה, אפי' אם לא יצא לחולין. ולכן פי' דמה דאמרי' דליתא במכירה, היינו דליתא במכירה כלל, דאי' בפסחים דהמוכר עולתו ושלמיו לא עשה ולא כלום, ומשמע שם דאפי' לר"ש דס"ל דקדשים שחייב באחריותן אמרי' כן, ואין מכירתו מכירה כלל, ולכן שפיר אמרי' דלא הוי מכירה לענין ד' וה'. אולם דברי רש"י עדיין צ"ע. אמנם שי' הפני יהושע לעיל (סו:) הוא דאכן ס"ל לר"ש דיכול למכור קדשים שלו, כיון שהוא חייב באחריותן, ולדבריו הגורם לממון כממון דמי. ולדבריו

פרה זו. וע' בקובץ שעורים (עא) שהק' על רש"י, נהי דאם ימצא יפה ממנה יהי צריך לפדותה ולעשות עם הנאה, מ"מ הרי לכאוי' אינו עומד למצוא יפה ממנה, וא"כ איך שייך לומר דעומד לפדיון. ועוד הק' אמש"כ תוס' דדוחק לומר דמדרבנן הוא, דהיינו דכיון דמדרבנן לית בה פדיי' לא חשיב אוכל שאתה יכול להאכיל. גם ע"ז תמה הקו"ש, נהי די"ל דבת פדיי' היא, כיון דמדאורייתא חזי לפדיי', מ"מ מה שייך לומר דעומדת לפדיי', והניח בקו'.

אלא ר"ל מ"ט לא אמר כר' יוחנן - הק' (ה) ההפלאה, לפי רבין דר' יוחנן תי' בשוחט תמימים שלא לשם בעלים, הא אי' בזבחים (כ"ט) דהמחשב בקדשים לוקח, וא"כ נמצא דכששחט שלא לשם בעלים, הו"ל להתחייב ממון ומלקות. והנה, שי' ר"ל בכתובות הוא דבממון ומלקות לוקח ואינו משלם, וא"כ ודאי אינו ס"ל כר' יוחנן, דבכה"ג ס"ל לר"ל דודאי פטור מממון, ומה הק' הגמ' ר"ל מ"ט לא פי' כר"י. ותי' דהי' יכול לאוקמי' בטובח ע"י אחר, דעל העבירה דמחשב שלא לשם בעלים אמרי' אין שליח לדבר עבירה, אבל בעבירה דטובח הגנבה הא קיי"ל דיש שליח לדבר עבירה.

והני קדשים, הואיל דכי מזבין קדשים לא (ו) הוא מכירה, וכו' - ע' בקובץ שעורים (כתובות קיז) שהעיר דשי' ר"ל הוא דיאוש גרידא קני. וא"כ, נמצא דמה דיש חיוב ד' וה' במכירה ע"כ הוא אפי' אם לא אהני מעשיו, דהא ע"כ צריך להיות המכירה לפני יאוש. וא"כ, למה פטור בשל הקדש, מה בכך דלא אהנו מעשיו. ותי' דמה דאמרי' דחייב אף דלא אהנו מעשיו, זהו רק אם מה דלא אהנו הוא משום שהוא גנוב, אבל אם מצד אחר לא אהנו מעשיו, דהיינו דאין שייך למכור שור של הקדש, א"כ בזה שפיר אמרי' דאי"ז מכירה ופטור. ובספר מחזה אברהם תי' באו"א, דבחולין, אע"ג דבשעת מכירה לא חייל המכר, מ"מ אפשר שיחול אח"כ, כשנתייאשו הבעלים, אבל בשור קדשים, לעולם לא יבא לידי מכר, ולכן זה נקרא ליתנהו במכירה.

נוגע רק בשי' ר"ש דס"ל דשחיטה שאינה ראוי' לא שמה שחיטה, הרי לכאור' גם לרבנן שייך, בשחיטה בשמוטה, דשחיטה זו לא מהני לכ"ע, אף לרבנן דס"ל דשחיטה שאינה ראוי' שמה שחיטה. וא"כ, לימא דבכה"ג נח' ר"ל ור"י לענין מכירה. ותי' דאע"פ דשחיטה שאינה ראוי' ל"ש שחיטה לר"ש, מ"מ עכ"פ שם שחיטה עלי', דהא מטהר הבהמה מידי טומאת נבלה. וא"כ, שפיר אמרי' בה וטבחו, אלא שאין בו חיוב על הטביחה, וא"כ שפיר י"ל בה דפטור גם על המכירה. אבל לפי רבנן בשמוטה, ונקובת הוושט, וכו', הא אין בו סימנים לשחיטה, וא"כ אין כאן מציאות של טביחה, והוי נבלה, וא"כ אי"ז נחשב טביחה בכלל, ולא שייך למילף מזה כל שאינו בטביחה וכו'.

(ז) **גנב כלאים וטבחה טריפה ומכרה, משלם תשלומי ד' וה' - פרש"י, "מכבשה ותיש בא".** וע' במנחת חינוך (נ"ד, כ"ח) שכ' לדון בכלאי חי' ובהמה, האם שייך אצלם ד' וה'. וכ' דאם בהמה זכר בא על חי' נקבה, אז ודאי פטור, דאפי' אם חוששין לזרע האב, מ"מ הא אי"ז כולו בחיובא, ולכן יהי' פטור. ואם חי' זכר בא על בהמה נקבה, בזה לכאור' תלוי אם חוששין לזרע האב, וא"כ יהי' פטור משום המע"ה, אבל לפי הרמב"ם דמסופק למעשה אם חוששין לזרע האב, אם תפס לא מפקי' מיני'.

(א) **או כשב פרט לכלאים - ע' בט"ז (או"ח תרמ"ט, ג') שהביא דעת הלבוש (שם, ד') שכ' דאתרוג המורכב פסול, דכיון דנעבדה בה עבירה, א"כ מאוס הוא לגבוה ופסול. והק' עליו הט"ז מסוגיין, למה צריך קרא למעט כלאים מלהיות הובא לקרבן, תיפוק ל' דנעבדה בה עבירה, וא"כ מאוס הוא לגבוה. אלא מאי, כיון דבכלאים הו"ל ברי' חדשה, א"כ אין שייך לומר בזה מצוה הבאה בעבירה, וא"כ לכאור' ה"ה באתרוג המורכב (וע"ש בזה שאוסר אתרוג המורכב מטעם אחר).**

לכאור' צ"ע מסוגיא כאן, דמפורש דקדשים ליתא במכירה, ובשי' ר"ש אזלי'. וכן ע' בחי' ר' מאיר שמחה שהביא שפלפל הקצות (שפ"ו, ז') בדברי הפנ"י הנ"ל, ותמה עליהם מסוגיא מפורשת דהכא, והניח בצ"ע. וע' בשו"ת בית יצחק (שמעלקיס, או"ח נ"ט, ח'), שהביא מה שהבין הקצות בשי' הפנ"י, דבאמת לר"ש יכול למכור הקדשים שלו לחולין. וכ' דשגג הקצות בזה, ואין כוונת הפנ"י אלא דיכול למוכרו לקרבן חבירו, אבל אינו מוציאו לחולין ע"י מכירתו. ומבואר דס"ל דמה דאמרי' כאן דקדשים ליתא במכירה אף לר"ש, היינו דליתא במכירה לחולין. וכיון שכן, אף אם יכול למוכרה לחבירו להשתמש בתורת קרבן שלו, מ"מ אי"ז מכירה לענין ד' וה'. והסברא פשוטה, דכיון דסכ"ס של הקדש הוא, א"כ אפי' אם הוי דבר הגורם לממון אצל ראובן, מ"מ אם מוכרו לשמעון, כל היכא דאיתי' בי גזא דרחמנא איתי'. ואף דאמרי' דמעיקרא תורא דראובן והשתא תורא דראובן, הרי הוא ג"כ נעשה תורא דהקדש, וכיון שכן, אם מכרו לרשות שמעון, עדיין הוי של הקדש, וי"ל דאי"ז הקדש לענין מכירה דד' וה'. ולפי"ז שפיר הדגיש רש"י הא דאינו יוצא לחולין, דרק משום הא לא הוי חייב ד' וה', דרק אם הי' יכול למוכרו באופן שיהי' יוצא לחולין, אז יהי' מכירה לענין ד' וה'. ועפ"ז לכאור' יש ליישב גם קו' המצפה איתן, שהק' למה לא מוקמי' ר"ל מתני' אליבא דריה"ג, דס"ל דקק"ל ממון בעלים הם, ולכן שפיר איתנהו במכירה, ולמה הי' צריך לאוקמי' בבעל מום (וע' ברש"ש הנ"ל דנקט דאף לריה"ג לית להו במכירה, וצ"ע בזה). ותי' דע"כ ר"ש לא ס"ל כריה"ג, דאם הי' ס"ל כוותי', א"כ למה חייב בטביחה רק בקדשים שחייבים באחריותן, הרי בקק"ל יש להתחייב אף אינו חייב באחריותן, אע"כ לא ס"ל כריה"ג. אבל לפי הנ"ל אי"צ לזה, דאפי' אם אמרי' דס"ל כריה"ג, הא י"ל דמכירה כזו, דהיינו מכירה באופן שעדיין הקדש, אלא שעכשיו הוי קרבן של שמעון ולא ראובן, אינו בדין מכירת ד' וה', וא"כ לא ירויח כלום לאוקמי' כריה"ג.

(ט) **דאתמר, המוכר טריפה לדברי ר"ש, וכו' - ע' באחיצור (ב', ח', י') שהק' למה מחלוקתם**